

N:o 83.

Ank. till Riksd. Kansli den 10 Maj 1875, kl. 3 e. m.

Betänkande, angående uppläggande af ett fonderadt statslån till belopp, utgörande eller motsvarande femtio millioner kronor.

(R. A.)

Ehuru statsregleringen ännu ej kunnat afslutas, har dock, i afseende å de statsutgifter, hvilka kunna och böra med upplånade medel betäckas, Riksdagen redan fattat beslut, i följd af hvilka Stats-Utskottet kunnat taga under öfvervägande lämpligaste sättet för den statens upplåning, som nu kan ifrågakomma. Utskottet har härvid i främsta rummet låtit sig angeläget vara att iakttaga den grundsats, som ofta blifvit af Riksdagen uttalad, eller att upplåning mot obligationer, ställda på längre tids amortering, icke må ega rum för andra än produktiva ändamål eller för jernvägsbyggnader, af hvilka gagnet tillfaller den kommande tiden lika mycket som den närvarande.

I detta afseende förekommer till en början, att sistlidne års Riksdag, på sätt Stats-Utskottets af Riksdagen gillade Memorial N:o 99 utvisar, bestämde den summa, som i följd af den då verkställda statsreglering skulle genom upplåning anskaffas, till 14,000,000 Kronor, hvaraf det sednast upplagda eller 1872 års statslån ej lemnade tillgång till mera än 5,796,400 Kronor. Beträffande återstoden eller 8,203,600 Kronor, fann Riksdagen, uppå i nämnda memorial anförda skäl, frågan om sättet att upplåna berörda för år 1875 erforderliga summa kunna och böra till denna riksdag uppskjutas, för att komma under pröfning i sammanhang med då möjligen förekommande frågor om ytter-

ligare upplåning för jernvägsbyggnadernas fortsättande. Utskottet har sålunda nu att för Riksdagen framlägga förslag om lämpligaste sättet för erhållande af nämnda summa, om hvars anskaffande genom upplåning Riksdagen redan fattat beslut, eller . . . . . Kr. 8,203,600: —

Af de vid 1871 års riksdag anvisade låneunderstöd till enskilda jernvägsanläggningar återstå vidare att under sednare hälften af år 1875 och år 1876 utbetala . . . . . 3,000,000: —

Innevarande års Riksdag har, med bifall till Stats-Utskottets Utlåtanden N:o 8 mom. 28 och N:o 30, för år 1876 anvisat, för tillökande af statsbanornas rullande materiel och till fortsättande af statens jernvägsbyggnader, sammanlagdt. . . . . 12,000,000: —

Då således de medel, som böra genom upplåning anskaffas, uppgå till så stora belopp, att ett nytt lån behöfver för deras anskaffande uppläggas, men det ej kan vara med ett omsorgsfullt bevarande af statens kredit förenligt att ofta upplägga nya lån å mindre belopp, anser Utskottet det lån, om hvars uppläggande nu måste blifva fråga, böra omfatta ett så stort belopp, att dermed kunna betäckas äfven de utgifter för jernvägsanläggningar, hvilkas bestridande under den närmaste framtiden är ett redan af Riksdagen erkänt behof. Enligt den plan för fullföljande af statens jernvägsbyggnader under tiden till och med år 1880, som vid 1874 års riksmöte af Kongl. Maj:t framlades och af Riksdagen gillades, skulle under hvarje af åren 1877—1880 till jernvägsbyggnader användas sex millioner Kronor eller tillhoppa . . . . . 24,000,000: —
 hvilket belopp Utskottet alltså anser böra inbegripas uti det nu ifrågavarande lånet, som alltså kommer att uppgå till . . . . . Summa Kr. 47,203,600: —

Med tillägg af vid obligationernas försäljning möjligen uppkommande rabatt anser Utskottet förty det nya lånet böra bestämmas till ett nominelt belopp, utgörande eller i Svenskt mynt motsvarande femtio millioner Kronor.

Om i betraktande tages statsregleringen i dess helhet, för så vidt den ännu kan bedömas, uppkommer visserligen ett något mindre belopp att genom upplåning anskaffa än det ofvan angifna.

De dels redan beviljade, dels på gemensam omröstning ännu beroende

anslag till statsutgifter uppgå nemligen, anslagen till jernvägsanläggningar inberäknade, i rundt tal till . . . . . Kr. 82,650,000: —

Då statsverkets inkomster, såsom de i Stats-Utskottets af Riksdagen bifallna Utlåtande N:o 2 beräknats, uppgå endast till . . . . . 67,507,000: —

uppkommer således en brist af . . . . . Kr. 15,143,000: —

hvertill bör läggas Riksgäldskontorets, enligt Fullmäktiges till Utskottet afgifna förslagsberäkning, vid 1876 års slut uppkommande brist . . . . . 5,869,769: 62.

efter afdrag af de i samma beräkning ej upptagna öfverskott å statsverkets inkomster för åren 1873 och 1874, hvilka enligt Kongl. Maj:ts Nädiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof ytterligare lära vara att förvänta . . . . . 4,640,000: —

1,229,769: 62.

Då härtill lägges ofvan uppgifna för åren 1877—1880 till jernvägsanläggningar beräknade belopp . . . . . 24,000,000: —

uppkommer en summa af endast . . . . . Kr. 40,372,769: 62.

som med . . . . . 6,830,830: 38.

understiger den ofvan beräknade af . . . . . Kr. 47,203,600: —

Utskottet har ansett detta förhållande så mycket mindre böra lända till minskning af det nominela belopp, hvartill enligt ofvan först gjorda beräkning lånet bör *uppläggas*, som det är möjligt att, om till följd af uppkomna eller uppkommande besparingar och öfverskott hela lånet ej behöfver för ofvan angifna ändamål försäljas, använda återstoden deraf till konvertering eller hastigare amortering af mindre fördelaktiga äldre lån, så vida Riksdagen finner skäligt derom förordna.

Beträffande den räntefot, hvarmed de nya obligationerna böra förskrifvas, får Utskottet till en början erinra derom att det vid upptagande af de aldra flesta svenska statslånen varit uppdraget åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret att bestämna räntefoten. Samma förfarande torde ock nu böra iakttagas, så att Fullmäktige lemna tillfälle att i detta hänseende kunna gå blifvande låneöfvertagares önsknningar till mötes, helst derigenom lånets billigare upptagande torde kunna befrämjas. Ett maximum, hvaröfver räntan i intet hänseende får sättas, är alltså allt hvad i detta afseende kan vara nödigt bestämman, och anser Utskottet det därför vara nog att om den ränta, som i de nya obligationerna skall förskrifvas, endast meddela den föreskrift att densamma ej må öfverstiga fyra och en half procent.

Likaledes är Utskottet af den mening att åt Fullmäktige bör öfverlåtas rätt att bestämma sättet, huru och tiden, inom hvilken lånet bör vara amorteradt.

Då det med afseende å den vida högre räntefot, som här i landet mot i andra länder med rikare penningtillgång är rådande, läser vara att befara att en ovilkorlig föreskrift om lånets upptagande inom landet skulle kunna högst betydligt fördyra detsamma, anser Utskottet någon föreskrift härom ej kunna meddelas, och det är vid sådant förhållande ej heller möjligt att bestämma i hvilket myntslag obligationerna skola utfärdas, utan torde afgörandet här-af efter förekommande omständigheter böra lemnas åt Fullmäktige. En sådan bestämmelse är desto öfverflödigare som det, äfven om obligationerna komma att i utländskt mynt förskrifvas, alltid är möjligt att, såsom tillförene pläгат ske, förse dem äfven med svensk text, äfvensom att utsätta deras jemte kupongernas belopp evalveradt efter bestämd kurs i svenskt mynt, hvarigenom deras spridning inom landet samt mottagande i uppbörden, på sätt med 1870 och 1872 års obligationer och kuponger egt rum, skulle befrämjas.

Det belopp, som till följd af denna och sistlidne års Riksdags statsreglering behöfver till jernvägsanläggningar upplånas, motsvaras af statsverkets och Riksgäldskontorets här ofvan uppgifne brist å sammanlagdt Kr. 16,372,769: 62. oberäknadt det belopp, som i Fullmäktiges ofvan förmälda förslagsberäkning antagits komma att, till följd af Riksdagens dem förut lemnade uppdrag, genom försäljning af återstoden utaf 1872 års fyra procent obligationer upplånas, elier . . . . . 4,313,700: —

Summa Kr. 20,686,469: 62.

hvaraf dock någon del ej torde komma att behöfvas förr än efter nästa lagtima Riksdags slut.

Det belopp, som Fullmäktige böra bemyndigas att inom 1876 års Riksdags slut upplåna, torde alltså kunna bestämmas till högst tjugu millioner kronor; och då det är möjligt att återstoden af 1872 års fyra procent lån måhända ej lämpligen eller med fördel kan försälvjas jemte eller efter uppläggande af ett nytt lån, torde åt Fullmäktige böra medgifvas rätt att afgöra, huruvida samma upplåning bör verkställas uteslutande med de nya obligationerna eller till någon del äfven med återstoden af 1872 års obligationer.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får Utskottet hemställa, att Riksdagen måtte fatta följande beslut:

1:o. Riksdagen uppdrager åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret att, till bestridande af redan beviljade anslag till jernvägsbyggnader, äfvensom för att bereda tillgång för

blifvande anslag till jernvägsbyggnader, mot fonderade statsobligationer ofördröjligen upplägga ett lån å ett nominelt belopp, utgörande eller i Svenskt mynt motsvarande femtio millioner kronor; egande Fullmäktige att icke allenast bestämma det myntslag, hvare, och den nominela ränta, dock ej öfver fyra och en half procent, hvarmed obligationerna skola förskrifvas, äfvensom deras valörer och försäljningspris, jemte sättet, huru och tiden, inom hvilken de skola amorteras, utan äfven i öfrigt vid upplåningen tillvägagå på det sätt de finna lämpligast och med det allmännas fördel mest öfverensstämmande.

2:o. Genom försäljning af en del utaf de i förestående punkt omförmälda, äfvensom, der så lämpligt pröfvass, återstoden af 1872 års obligationer ega Fullmäktige att intill 1876 års lagtima riksdags slut upplåna ett belopp af högst tjugu millioner kronor; kommande någon försäljning af 1870 års fem procent obligationer icke att ega rum förr än Riksdagen om sådan försäljning förordnar.

3:o. Penningar, som genom försäljning af de i mom. 1:o omförmälda obligationer inflyta, må icke användas för andra än de i samma moment angifna ändamål.

4:o. Till ränteliqvider och amortering för det mot samma obligationer upptagna lån anvisas ett årligt anslag, motsvarande det belopp, som hvarje år erfordras för sagda liqviders och amorterings verkställande; börande detta anslag, till dess hela skulden blifvit i stadgad ordning betald, årligen utaf Riksgäldskontorets medel afsättas.

5:o. De uti nästföregående moment omförmälda ränte- och amorteringsanslag skola ingå till en särskildt redovisad liqidations- och amortissementsfond, hvars behållning skall för det med dessa medel afsedda ändamål oförtryckt tillhandahållas och användas. så att ränteliqviderna vid derfor bestämda terminer varda ovilkorligen fullgjorda och skuldens betalning i föreskrifven ordning verkställd; och skola de till liqidations- och amortissementsfonden influtna medel, så vidt ske kan och denna fond åliggande liqvider medgifva, städse på säkert och ändamålsenligt sätt göras fruktbringande.

6:o. De beslut och stadganden, som af Riksdagen meddelas rörande ifrågavarande upplåning, skola understäl-

las Kongl. Maj:ts Nådiga fastställelse, med underdånig anhållan att Kongl. Maj:t täcktes å lånet meddela sin garanti.

Slutligen hemställer Utskottet.

7:o. att Utskottet måtte få sig uppdraget att om Riksdagens beslut i anledning af nu gjorda framställning lemna Fullmäktige i Riksgäldskontoret behörig underrättelse.

Stockholm den 10 Maj 1875.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arvid Fr. Posse.
